

Ş. BAŞTAV, *Bizans Tarihi 'Kuruluşundan Yıkılışına Kadar'*.
İstanbul 2021. Bilge Yayınları, 432 sayfa. ISBN: 9786257201421

Gökhan KIZILBAĞLI

 0000-0001-7982-1212

*Libri: Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı VIII: Ocak-Aralık 2022) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu çalışma Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License altında lisanslıdır.

Atıf Düzeni Kızılbağlı G. 2022, *Bizans Tarihi 'Kuruluşundan Yıkılışına Kadar'*. Yazar: Ş. Baştav, *Libri* VIII, 199-201.

Geliş Tarihi: 25.10.2022 | Kabul Tarihi: 08.11.2022

Elektronik Yayın Tarihi: 30.12.2022

Makale Türü: Kitap Tanıtımı

Editing: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

Ş. BAŞTAV, *Bizans Tarihi 'Kuruluşundan Yıkılışına Kadar'*. İstanbul 2021. Bilge Yayınları, 432 sayfa. ISBN: 9786257201421

Gökhan KIZILBAĞLI*

Türk Tarih Kurumu üyesi Prof. Dr. Şerif Baştav hayatı boyunca Doğu Roma Tarihi üzerinde çalışmış ve klasik Türk kaynaklardan değil yabancı kaynaklardan faydalanarak bir Türkçe eser bırakmıştır. Roma'nın kuruluşundan kısaca bahsetmiş ve Doğu Roma İmparatorluğu'nun kuruluşuyla başlayıp yıkılışına kadar geçen süreci yirmi dört ana başlığa ayırarak okuyucularına sunmuştur.

Kitabın başlıkları ise başlangıcında *'İçindekiler'* (5-9), *'Dr. Leyla Baştav'ın Notu'* (11-12), *'Önsöz'* (13), *'Bizans Araştırmalarının Tarihçesi'* (15-24), *'Roma İmparatorluğu Tarihine Kısa Bir Bakış'* (25-34), *'Roma Medeniyeti'* (35-39) bulunmaktadır. Daha sonrasında *'Roma İmparatorluğu'nun Bizans Devleti Haline Dönüşmesi'* (41-45), *'Büyük Konstantinos Devri'* (46-52), *'Büyük Konstantinos'tan 6. Yüzyılın Başına Kadar Geçen Zamanda Bizans İmparatorluğu'* (53-62), *'Iustinianos Devri (518-610)'* (63-79), *'Iustinianos'un Halefleri'* (80-82), *'Heraklios Hanedanı (610-717)'* (83-95), *'Isauria ve Amorion Hanedanları Devri (İkonoklazm Devri)'* (96-108), *'Makedonya Hanedanı (867-1057)'* (109-142), *'Sivil Asilzadeler Devri Bizans İmparatorluğu'nun Genişleme Devri'nin Sona Ermesi ve Makedonya Hanedanının Sonu (1025-1057)'* (143-154), *'Karışıklıklar ve İhtilaller Devri (1057-1071)'* (155-160), *'Anarşi ve Felaketler Devri (1071-1081)'* (161-168), *'Komnenlerin İmparatorluğu İhya Denemeleri- I. Aleksios Komnenos Devri (1081-1118)'* (169-177), *'Haçlı Seferleri Arefesinde Bizans İmparatorluğu'nun Durumu'* (178-206), *'Bizans İmparatorluğu'nun Çökme Devri (1180-1204)'* (207-216), *'III. Haçlı Seferi- Frederik Barbarossa'* (217-223.), *'IV. Haçlı Seferi'* (224-228), *'İznik İmparatorluğu ve İstanbul Latin İmparatorluğu'* (229-260), *'VIII. Mikhaelos'un Bizans İmparatorluğu'nu Diriltme Denemeleri'* (261-277), *'Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu'* (278-324), *'Osmanlıların Avrupa'da Yerleşmeleri ve Bizans İmparatorluğu'nun Can Çekişmesi (1355-1389)'* (325-346), *'Yıldırım Bayezid Devri (1389-1403)'* (347-370), *'Osmanlı İmparatorluğu'nun Siyasi Buhranı ve Bizans'ın Canlanması (1404-1421)'* (371-375), *'Osmanlı İmparatorluğu'nun Toparlanması ve Bizans'ın Son Mukavemeti (1421-1443)'* (376-393), *'Fatih Sultan Mehmed ve Bizans'ın Çöküşü (1448-1453)'* (394-404) bulunmaktadır. Kitabın son kısmında da *'Faydalanılan Eserler ve Kaynaklar'* (405-418) ve *'Dizin'* (419-432) vardır.

Birinci bölümde *'Roma İmparatorluğu'nun Bizans Devleti Haline Dönüşmesi'* (41-45) başlığı ile Batı ve Doğu Roma'nın birbirinden ayrılma sebeplerini ve ayrıldıktan sonra iki devlet arasındaki farklarla birlikte Doğu Roma'nın yani Doğu Roma'nın sisteminden bahsetmiştir.

İkinci bölüm *'Büyük Konstantinos Devri'* (46-52) kısmında devletin şu anki en büyük sorunu olan din konusunda Konstantinos'un serbest bıraktığı Hristiyanlık için bir konsil düzenlendiği devlet-kilise ilişkisini, İstanbul'un kuruluşunu, ekonomisini, ordunun ve devletin refahı için yapılan reformlara değinmiştir.

'Büyük Konstantinos'tan 6. Yüzyılın Başına Kadar Geçen Zamanda Bizans İmparatorluğu' (53-62) isimli üçüncü bölümde altıncı yüzyıla kadar tahta geçen imparatorları Doğu ve Batı Roma'yı yöneten son imparatoru ve iki devletin kesin olarak ayrılmasını anlatmaktadır. Ardından kavimler göçünün etkisini, Hristiyanlığın yükselişini, Vizigotlar, Hunlar ile mücadeleleri ve altıncı yüzyılın başına gelindiğinde imparatorluğun durumu yer almıştır.

'Iustinianos Devri (518-610)' (63-79) ve *'Iustinianos'un Halefleri'* (80-82) başlıklı dört ve beşinci bölümde

* Lisans, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Antalya. Gokhankzlbgl@hotmail.com

Theodara, Iustinianos'un dış siyaseti, Vandallar ile Ostrogotlarla olan mücadeleyi, İran ile savaşları anlatılmaktadır. İmparatorluğun bu durumdaki savunmasını, imparatorluğun içinde gerçekleşen kanun, din, iktisat ve reformlara yer vermektedir. Iustinianos'un ölümünden sonra halefleri olan II. Iustinos ve Maurikios'un devleti yönetme politikası ve Phokas'ın iktidarı ele almasını anlatmıştır.

Altıncı kısım '*Heraklios Hanedanı (610-717)*' (83-95) kısmında, Heraklios devrini, Slav kavimlerinin Yunanistan'a yerleşmelerini, Tuna Bulgar Devleti'nin kurulmasını, İslam Devletleri ile yaşanan mücadeleleri, din konusu ve Batı Roma ile ilişkileri aktarılmıştır. Ayrıca Thema Teşkilatı ile askeri mülklerin kurulmasını, Ortodoksi'nin güçlendirilmesini, yedinci yüzyılda paganizmin sonra ermesini incelemiştir. Heraklios Hanedanı'nın 694 yılından itibaren sarsılarak II. Iustinianos'un ölümü ile Leon'un Doğu Roma tahtına geçmesiyle birlikte hanedanın sona ermesi aktarılmıştır.

Yedinci bölüm olan '*Isauria ve Amorion Hanedanları Devri (İkonoklazm Devri)*' (96-108) başlıkta III. Leon, Amorion Hanedanı'nın tahta geçmesinden, Isauria Hanedanı'nın dış siyaseti, Bulgarların Hristiyan olmalarını, İkonoklazm, İrena devri ve monarşinin yeniden gelişi üzerinde durulmuştur.

Sekizinci bölüm '*Makedonya Hanedanı (867-1057)*' (109-142) başlığı altında I. Basileos, hanedanın dış siyaseti, Türklere karşı saldırılar, Doğu Roma'nın genişleme siyasetini vurgulamaktadır. II. Basileos, hanedanın Bulgar ile Macarlarla münasebetleri, Tuna Bulgarları'nın ilhakı, Gürcistan, Ermenistan, Selçuklu Türkleri ve İtalya ile olan ilişkileri yer almaktadır.

'*Sivil Asilzadeler Devri – Bizans İmparatorluğu'nun Genişleme Devri'nin Sona Ermesi ve Makedonya Hanedanının Sonu (1025-1057)*' (143-154) dokuzuncu bölüm başlığı altında sivil asilzadeler devrini, dış işlerini, Konstantinos Monomakhos devrini ve bu devirde dış olayları, 1054 Doğu ve Batı Roma'nın kiliselerini ayırmasını ve Makedonya Hanedanı'nın sonunu aktarmıştır.

On ve on birinci kısım '*Karışıklıklar ve İhtilaller Devri (1057-1071)*' (155-160) ve '*Anarşi ve Felaketler Devri (1071-1081)*' (161-168) başlıklarında İtalya'nın kaybedilmesi ve Türklere Malazgirt Savaşı'nı detaylı aktarmaktadır. Ayrıca yazar VII. Mikhaelos Dukas döneminden, orduda gittikçe büyüyen düzensizlikten, Nikepheros Botaniates döneminden ve Komnenosların isyanından bahsetmektedir.

'*Komnenlerin İmparatorluğu İhya Denemeleri I. Aleksios Komnenos Devri (1081-1118)*' (169-177) başlıklı on ikinci bölümde Komnenoslardan, Aleksios Komnenos'un faaliyetleri, imparatorluk için alınan önlemleri ve savunmayı aktararak, Selçuklular ve Peçeneklerin yeri ve önemini vurgulamıştır.

On üçüncü bölüm '*Haçlı Seferleri Arifesinde Bizans İmparatorluğu'nun Durumu*' (178-206) başlığında Batı ile siyasi ilişkileri, haçlı seferlerini ve Aleksios'un haçlılarla münasebetlerini işlemektedir. Ayrıca Antakya sorununu, Bohemund ile mücadeleyi, Aleksios Komnenos'un son seferlerini ve Batı politikasını incelemiştir. Komnenoslar döneminin altın dönemini anlatarak İoannes Komnenos'un faaliyetlerini, Normanları, Manuel Komnenos'u ve Batı Roma için mücadelesini, Manuel Komnenos'un son zamanlarını konu edinmiştir.

'*Bizans İmparatorluğu'nun Çökme Devri (1180-1204)*' (207-216), '*III. Haçlı Seferi- Frederik Barbarossa*' (217-223) ve '*IV. Haçlı Seferi*' (224-228) başlıklı on dört, on beş ve on altıncı bölüm başlıklarında, Andronikos Komnenos'un isyanı ve devlet idaresini, imparatorluğun ilk dağılma sorunlarını ve imparatorluğun yıkılmasını detaylandırmıştır. Doğu Roma'nın İtalya ve Alman İmparatorluğu ile ilişkilerini, III. ve IV. Haçlı Seferi ve imparatorluğun Latinler arasında paylaşılması vurgulanmaktadır.

On yedinci bölüm '*İznik İmparatorluğu ve İstanbul Latin İmparatorluğu*' (229-260) başlıklı kısımda Doğu Roma İmparatorluğu'nda kurulan devletleri, İznik İmparatorluğu'nu, III. İoannes Vatatzes, Epeiros despotluğu, Bulgar Çarı II. Jan Asen hakkında bilgiler sunmaktadır. Ayrıca İznik ile Alman İmparatorluğu'nun ittifakını, 13. yüzyılda Moğolları, Vatatzes'in haleflerini, İznik ile Latin İmparatorluğu zamanında dini münasebetleri tartışılmıştır. Diğer yandan, İznik İmparatorluğu'nun sosyo-ekonomik durumu ve Mikhael Paleologos'un imparatorluğu yükseltmesi aktarılmıştır.

'*VII. Mikhaelos'un Bizans İmparatorluğu'nu Diriltme Denemeleri*' (261-277) başlıklı on sekizinci kısımda VII. Mikhaelos'un Latin hakimiyetini bitirip tahta geçtikten sonra imparatorluğu yeniden ayağa kaldırma çalışmalarına değinmiştir.

On dokuzuncu bölüm '*Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu*' (278-324) Türklerin Anadolu'yu fethetmesini, adım adım Doğu Roma'ya doğru yaklaşımlarını, Doğu Roma'nın Türklere karşı yaptığı çalışmaları aktarmaktadır. Ayrıca bu dönemlerde Doğu Roma'nın iç savaşlarını, III. Andronikos'un ve VI. İonnes Kantakuzenos'un hakimiyetleri yer almıştır.

'*Osmanlıların Avrupa'da Yerleşmeleri ve Bizans İmparatorluğu'nun Can Çekişmesi (1355-1389)*' (325-346) başlıklı yirminci bölümde Doğu Roma'nın kötü durumunu ve bu dönemde Osmanlı Devleti'ni, V.

Ioannes'in batı seyahati ve mezhep değişimini, Osmanlı'nın Balkan fetihleri ve Doğu Roma'ya yansıyan kısmını irdeleyerek Kosova Savaşı'nı konu edinmiştir.

Yirmi birinci kısım '*Yıldırım Bayezid Devri (1389-1403)*' (347-370) Kosova Savaşı'ndan sonra iki devletin ilişkisini, II. Manuel dönemini, Timur'un Anadolu'ya gelmesinden bahsetmektedir.

'*Osmanlı İmparatorluğu'nun Siyasi Buhranı ve Bizans'ın Canlanması (1402-1421)*' (371-375) başlıklı yirmi ikinci bölümde Osmanlı'nın Ankara Savaşı'ndan sonraki kötü dönemini, II. Manuel'in Mora için aldığı tedbirleri anlatmıştır.

Yirmi üçüncü kısım '*Osmanlı İmparatorluğu'nun Toparlanması ve Bizans'ın Son Mukavemeti (1421-1443)*' (376-393) Osmanlı'nın yeniden yükselişini, Doğu Roma'ya karşı yeniden ateşin yükselmesini, Sultan Murad'ın başarılı saldırıları, İstanbul'un muvakkat durumunu, Floransa ve İstanbul ittifadını, Doğu Roma'nın iç savaşı ve anarşiyi, Varna Savaşı'nı ve II. Kosova Muharebesi'ni aktarmıştır.

'*Fatih Sultan Mehmed ve Bizans'ın Çöküşü (1448-1453)*' (394-404) başlıklı son bölümde VII. Ioannes'in ölümü ve halefinin seçilmesi, İstanbul'un durumu, Union Kararı, Fatih Sultan Mehmed'i, İstanbul'un abluka altına alınması, son savaşı ve Türklerin İstanbul'a girmesiyle birlikte Doğu Roma'nın sonu vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak yazar kitabı hem öğrenciler için hem de Türkçe bir kaynak olarak kullanılabilmesi açısından sade bir dil kullanarak kaleme almıştır. Doğu Roma İmparatorluğu'nu önemli detaylarıyla birlikte anlatması ve sadece Doğu Roma'yı değil Osmanlı İmparatorluğu'nu da birlikte anlatması okuyucu açısından çift taraflı bir bakış açısının gösterilmesi konusunda merak giderici bir kitap olmuştur.